

Verb Movement in Sanandaji Kurdish: A Minimalist approach

Mojgan Osmani¹, Mohammad Dabir-Moghaddam², Arsalan Golfam^{3*}

1. Ph.D. Candidate, Department of Linguistics, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.
2. Professor, Department of Linguistics, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
3. Associate Professor, Department of Linguistics, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

Abstract

The present paper is about the syntactic verb movement in Sanandaji within the minimalist program. To achieve this goal, verb movement can be considered from two approaches: a) strong or weak agreement system based on Pollock (1989), Belletti (1991), and Chomsky (1995), B) the split inflectional system based on Bobaljik & Thráinsson(1998). The movement of the main verb based on the strong and weak agreement system in the Kurdish language has been investigated using the ellipsis of the verb phrase as diagnostic. In recent studies, however, the ellipsis of the verb phrase has been challenged in Persian languages. Having studied briefly linguistics' view, we argue in favor of verb ellipsis in Sanandaji Kurdish and use it to show verb movement in this language. But verb movement in the Kurdish language has not been studied based on the second approach, which is the split inflectional system. Based on this approach in languages that have a split inflectional system, there is an obligatory verb movement. Thus, not only do we review the previous view on the main verb movement, but we study from a new point of view. In this study, based on empirical evidence and theoretical considerations, we will show that there is verb movement in Sanandaji Kurdish and the structural position of the main verb in this language is the head of the tense phrase.

Introduction

The present paper is about the syntactic verb movement in Sanandaji within the minimalist program. In Iranian languages, the verb appears at the end of the sentence; hence it is not easy to show verb movement. Before turn to the main topic, this question comes to mind why we should believe in verb movement? The answer seems to be, nothing, except that Chomsky (1995) argues that uninterpretable categorical features on a head are

Received: 26/06/2018
Accepted: 29/01/2019

* Corresponding Author's
E-mail: golfamar@modares.ac.ir

T. M . U.

Language Related Research
E-ISSN: 2383-0816
Vol.11, No.4 (Tome 58),
September, October & November 2020

checked under the syntactic relation of sisterhood. Unlike English, In the Kurdish language, the valued tense feature of little *v* is strong, so it must be local to the feature it checks by. To achieve this goal, verb movement can be considered from two approaches: a) strong or weak agreement system based on Pollock (1989), Belletti (1991), and Chomsky (1995), B) the split inflectional system based on Bobaljik & Thráinsson(1998). We will show that there is verb movement in Sanandaji Kurdish and the structural position of the main verb in this language is the head of the tense phrase.

Literature Review

There have been many studies on Kurdish. The majority of these studies are traditional descriptive studies on the language. The review of these studies on Kurdish shows that there is indeed a serious lack of theoretical analysis on verb movement. The only works devoted to the analysis of verb movement in Kurdish is Osmani (2015). He provides some empirical evidence, including the position of VP-ellipsis and confirmatory tag questions favoring verb movement out of vP in Kurdish. Darzi and Anooshe (2010) is an important work on this topic in Persian. To the extent that Iranian languages have had some close ancestors, we mention this work here. Darzi and Anooshe (2010) provide several empirical evidence, including the position of lower adverbials, VP-ellipsis, confirmatory tag questions, and the interaction between tense and perfect aspect, favoring verb movement out of vP in Persian.

Methodology

Approaching the question of verb movement in Kurdish from previous works will be the issue that I will take up and explore first. The rest of the research will be devoted to applying a novel approach in favor of the proposed analysis of verb movement in Kurdish. The data reported in this paper are drawn from Sanandaji Kurdish which is a variety of the Sorani Kurdish, spoken mainly in Sanandaj, Kurdistan Province of Iran. These data are also mentioned by the author whose native language is Kurdish as well.

Result

The movement of the main verb based on the strong and weak agreement system in the Kurdish language has been investigated using the ellipsis of the verb phrase as diagnostic. These analyses in the Persian language including (1) the *v*-stranding verb phrase ellipsis, (2) the null argument, (3)

T. M . U.

Language Related Research
E-ISSN: 2383-0816
Vol.11, No.4 (Tome 58),
September, October & November 2020

the DP/NP Ellipsis. Considering the affinity between Persian and Kurdish languages, many of the generalization in the ellipsis of the verb phrase construction in the Persian language can be applied in Sanandaji Kurdish language. Therefore, in this article, we consider verb phrase ellipsis in Persian language and then, use the result in the analyses of Sanandaji Kurdish language data. Finally, it appears that based on empirical evidence and theoretical considerations, the findings of the research indicate that the ellipsis of the verb phrase construction exists in Sanandaji Kurdish language. However, verb movement in the Kurdish language has not been studied based on Bobaljik & Thráinsson(1998), which is the split inflectional system. Based on this approach languages with obligatory verb movement must have a split IP structure. Conversely, languages in which the verb remains in the VP must have a simple IP. Thus, the architecture of the IP complex correlates with the position of the finite verb.

Bobaljik & Thráinsson(1998) support their claims by two types of empirical evidence. First, they predict that data showing that the split-IP languages have more specifier positions in the IP complex than languages with a simple IP. This is expected since the additional functional projections in the split IP languages provide additional specifiers. This prediction born out in Kurdish –Kurdish data is representative of object shift which is taken to mark the left edge of VP. This data has constituted one of the major empirical motivations for the existence of split IP. Second, they predict that the languages with only a simple IP are restricted to having maximally one inflectional morpheme attached to the inflected verb. Conversely, languages with a split IP will allow distinct markers of tense and agreement to co-occur on finite verbs. This prediction is correct in Kurdish. We provide some Kurdish data that allows the expression of both tense and agreement by discrete morphemes. Thus, not only do we review the previous view on the main verb movement, but we study from a new point of view. In this study, based on empirical evidence and theoretical considerations, we showed that there is verb movement in Sanandaji Kurdish language and the structural position of the main verb in Sannadaji Kurdish is the head of the tense phrase

Keywords: The structural position of the main verb, Verb movement, VP-Ellipsis, Split inflectional system, Sanandaji Kurdish.

دوماهنامه علمی - پژوهشی

د ۱۱، ش ۴ (پیاپی ۵۸)، مهر و آبان ۱۳۹۹، صص ۵۰۹-۵۳۲

حرکت فعل اصلی در کردی - سنندجی:

رویکردی کمینه‌گرا

مژگان عثمانی^۱، محمد دبیرمقدم^۲، ارسلان گل‌فام^۳

۱. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

۲. استاد گروه زبان‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۳. دانشیار گروه زبان‌شناسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

پذیرش: ۹۷/۱۱/۰۱

دریافت: ۹۷/۰۶/۲۰

چکیده

تحقیق حاضر پژوهشی درباره حرکت نحوی فعل اصلی بر پایه داده‌های زبان کردی - سنندجی در چارچوب برنامه کمینه‌گراست. برای نیل به این هدف، می‌توان از دو منظر حرکت فعل اصلی را در زبان‌های مختلف بررسی کرد: الف) قائل شدن به نظام مطابقت قوی یا ضعیف بر مبنای دیدگاه پولاک (1989)، بلتی (1991) و جامسکی (1995) و ب) قائل شدن به نظام تصریف دوجزئی بر مبنای بوبالیک و ترسن (1998). حرکت فعل اصلی از منظر نظام مطابقت قوی و ضعیف در زبان کردی با بهره جستن از آزمون حذف گروه فعلی بررسی شده است. این در حالی است که در مطالعات اخیر وجود حذف گروه فعلی در زبان فارسی رد و تفسیرهای متفاوتی برای آن مطرح شده است. در این پژوهش پس از بیان اجمالی نظرات زبان‌شناسان، استدلال خود را برای قائل شدن به حذف گروه فعلی در زبان کردی - سنندجی مطرح کردیم و از آن در نشان دادن حرکت فعل اصلی در کردی - سنندجی بهره بردیم؛ اما حرکت فعل اصلی در زبان کردی تاکنون از منظر دوم - که قائل شدن به تصریف دوجزئی است - بررسی نشده است. بر مبنای این دیدگاه در زبان‌هایی که دارای تصریف دوجزئی هستند، فعل اصلی اجباراً به بیرون از جایگاه اشتقاق در پایه آن حرکت می‌کند. بنابراین، در این مقاله علاوه بر بازنگری دیدگاه قبلی درباره حرکت فعل اصلی، از دیدگاهی جدید نیز این موضوع بررسی می‌شود. در این پژوهش بر اساس شواهد تجربی و ملاحظات نظری نشان خواهیم داد که فعل اصلی در زبان کردی - سنندجی به بیرون جایگاه اشتقاق در پایه آن حرکت می‌کند و جایگاه روساختی آن در این زبان هسته گروه زمان است.

واژه‌های کلیدی: جایگاه روساختی فعل اصلی، حرکت فعل اصلی، حذف گروه فعلی، تصریف دوجزئی، زبان

کردی - سنندج

۱. مقدمه

حرکت فعل اصلی به بیرون از جایگاه اشتقاق در پایه آن در زبان‌های ایرانی همواره موضوع بحث‌برانگیزی بوده است؛ زیرا در این زبان‌ها فعل اصلی در آخر جمله قرار دارد و به همین دلیل نمی‌توان به راحتی از روی ترتیب کلمات جایگاه روساختی فعل اصلی را در جمله نشان داد. بنابراین، پژوهشگران با توسل جستن به آزمون‌های نحوی درصدد نشان دادن جایگاه فعل اصلی در ساخت نحوی جملات بوده‌اند. پرسش پیش روی چنین پژوهشی ممکن است این باشد که چرا باید در این زبان‌ها به حرکت فعل اصلی قائل باشیم. در پاسخ به این پرسش می‌توان به گفته چامسکی (1995) استناد کرد که بر این باور است که مشخصه‌های مقوله‌ای تعبیرناپذیر باید با رابطه خواهری بازبینی شوند. به زبان ساده‌تر، مشخصه‌های تعبیرناپذیر فعل که مشخصه‌های مقوله‌ای هستند، نیاز به بازبینی دارند و باید با عنوان رابطه خواهری با مشخصه تعبیرپذیر متناظر خود بر روی هسته زمان بازبینی شوند؛ در نتیجه فعل اصلی به گروه زمان حرکت می‌کند تا در این ارتباط موضعی قرار بگیرد.

برای نشان دادن حرکت فعل اصلی از دو منظر می‌توان این پدیده را در زبان‌های مختلف بررسی کرد که در هر دو، حرکت به منظور بازبینی مشخصه‌ها اتفاق می‌افتد. منظر نخست قائل شدن به نظام مطابقت قوی یا ضعیف بر مبنای دیدگاه پولاک^۱ (1989)، بلتی^۲ (1991) و چامسکی (1995) است. در این دیدگاه گفته می‌شود که فعل اصلی در زبان‌هایی که دارای ارزش مشخصه‌ای قوی هستند برای بازبینی مشخصه قوی به بیرون از جایگاه اشتقاق در پایه آن حرکت می‌کند. ارزش مشخصه‌ای که سبب تظاهر تصریف زمان بر روی افعال می‌شود، ممکن است در زبان‌های مختلف قوی یا ضعیف باشد. بر مبنای این دیدگاه در فرایند بازبینی مشخصه‌ها، مشخصه قوی باید با مشخصه بازبینی‌کننده در رابطه موضعی بازبینی و حذف شود. حرکت فعل اصلی در زبان کردی بر مبنای نظام تصریف قوی یا ضعیف با بهره جستن از آزمون حذف گروه فعلی بررسی شده است؛ اما در مطالعات اخیر شواهدی مطرح شده است که بر مبنای آن حذف گروه فعلی در زبان فارسی که داده‌های آن تا حدودی منطبق بر الگوهایی زبان کردی است، رد شده است. بنابراین، بررسی پدیده حذف گروه فعلی به منزله یکی از شواهد حرکت فعل اصلی به بیرون گروه فعلی در زبان کردی - سندجی یکی از موضوعاتی است که در این پژوهش به آن پرداخته می‌شود.

برای نشان دادن حرکت فعل اصلی، از منظر قائل شدن به نظام تصریف دوجزئی^۲ بر مبنای دیدگاه بوبالیک^۳ و ترنسن^۴ (۱۹۹۸) نیز می‌توان این پدیده را بررسی کرد. بر اساس این دیدگاه در زبان‌هایی که دارای تصریف ساده^۵ باشند، فعل اصلی در جایگاه اشتقاق در پایه خود باقی می‌ماند، در حالی که در زبان‌های دارای تصریف دوجزئی، فعل اصلی به بیرون از جایگاه اشتقاق در پایه خود حرکت می‌کند. ساختار گروهی در زبان‌های دارای تصریف دوجزئی شامل فرافکن^۶ و فرافکن زمان است، در حالی که در زبان‌های دارای تصریف ساده فقط شامل فرافکن زمان است. به باور بوبالیک و ترنسن (۱۹۹۸) در زبان‌های دارای تصریف دوجزئی به این دلیل که فرافکنی مطابقه بین فرافکنی زمان و فعل قرار می‌گیرد، سبب می‌شود که این دو در فاصله دورتری نسبت به هم باشند. این در حالی است که فعل و گروه زمان به‌منظور بازبینی مشخصه‌های خود باید در فاصله موضعی باشند به همین دلیل فعل اجباراً به هسته گروه زمان ارتقا می‌یابد. آن‌ها برای اینکه زبان‌های دارای تصریف ساده و دوجزئی را مشخص کنند شواهدی را مطرح کرده‌اند. شاهد نخست آن‌ها این است که زبان‌های دارای تصریف دوجزئی باید جایگاه مشخص‌گر بیشتری نسبت به زبان‌های دارای تصریف ساده داشته باشند. به باور آن‌ها در این زبان‌ها باید شاهد جابه‌جایی مفعول^۸ باشیم، به این دلیل که این پدیده نیازمند مشخص‌گر اضافی برای ارتقای مفعول است. شاهد دوم، حضور تکواژهای مربوط به زمان و مطابقه به‌طور هم‌زمان بر روی فعل اصلی است. استدلال آن‌ها در این خصوص این است که در زبان‌های دارای تصریف دوجزئی به این دلیل که فرافکن‌های مجزایی برای بازبینی زمان و مطابقه وجود دارد، پس باید تکواژهای مجزایی برای زمان و مطابقه بر روی فعل اصلی حضور داشته باشد. در این پژوهش با بررسی داده‌های زبان کردی، جابه‌جایی مفعول و تکواژهای مجزای زمان و مطابقه بر روی فعل اصلی نشان داده خواهد شد و همان‌طور که گفته شد، تأییدی بر دوجزئی بودن نظام تصریف این زبان و به‌تبع حرکت فعل اصلی به بیرون از جایگاه اشتقاق در پایه آن خواهد بود.

نخستین مسئله‌ای که در این پژوهش بررسی می‌شود این است که آیا می‌توان از حذف گروه فعلی برای نشان دادن حرکت فعل اصلی در زبان کردی - سنندجی بهره جست؟ با توجه به اینکه پس از فرایند حذف در بند دوم جملات هم‌پایه فعل اصلی همچنان حضور دارد، فرض بر این است که حذف گروه فعلی در زبان کردی - سنندجی وجود دارد. دومین مسئله‌ای که در این پژوهش بررسی می‌شود این است که آیا کردی - سنندجی دارای تصریف دوجزئی و به‌تبع آن حرکت

الزامی فعل به هسته گروه زمان است؟ در پاسخ به این مسئله می‌توان گفت که با توجه به اینکه در زبان کردی - سنندجی شاهد جابه‌جایی مفعول و حضور تکواژهای مربوط به زمان و مطابقه به-طور هم‌زمان بر روی فعل اصلی هستیم، فرض بر این است که این زبان دارای تصریف دوجزئی است و جایگاه روساختی فعل اصلی، هسته گروه زمان است. بنابراین، در این پژوهش، در چارچوب برنامه کمینه‌گرا و بر پایه نظری نظام تصریف قوی و ضعیف و همچنین، نظام تصریف دوگانه، جایگاه روساختی فعل اصلی در ساخت جملات زبان کردی - سنندجی بررسی می‌شود.

پس از مقدمه حاضر، در بخش دوم و سوم به ترتیب پیشینه پژوهش و مبانی نظری مطرح خواهد شد. در بخش چهارم، درباره روش تحقیق به صورت خلاصه سخن می‌گوییم. در بخش پنجم حرکت فعل اصلی از منظر نظام مطابقه قوی و ضعیف بررسی خواهد شد. در این بخش، حذف گروه فعلی که یکی از شواهد مطرح شده برای حرکت فعل اصلی است، بررسی می‌شود. در بخش ششم به منظور بررسی صحت ادعای خود در بخش پیشین به بررسی حرکت فعل اصلی از دیدگاهی جدید، از منظر نظام تصریف دوجزئی بر اساس دیدگاه بوبالیک و ترنسن (1998) بررسی می‌شود. در نهایت، در بخش هفتم نتیجه‌گیری ارائه خواهد شد.

۲. پیشینه تحقیق

فعل اصلی در زبان فرانسه قبل از عناصر نفی، قیده‌های گروه فعلی و سوره‌های شناور است و در زبان انگلیسی بعد از این عناصر تظاهر می‌یابد. آنچه سبب تفاوت جایگاه روساختی فعل اصلی در این دو زبان می‌شود، حرکت فعل اصلی به هسته گروه تصریف در زبان فرانسه و عدم حرکت فعل اصلی در زبان انگلیسی است (Pollock, 1989). حرکت فعل اصلی به بیرون از جایگاه اشتقاق در پایه آن به این دلیل که در زبان کردی و فارسی، فعل اصلی در آخر جمله قرار دارد، به راحتی از روی ترتیب کلمات تعیین نمی‌شود. به همین دلیل پژوهش‌های بسیار کمی در این باره صورت گرفته است. در ادامه، پژوهشی که درباره حرکت فعل اصلی در زبان کردی در چارچوب برنامه صورت گرفته است و پژوهش دیگری که درباره حرکت فعل اصلی در زبان فارسی صورت گرفته است، مطرح می‌شود.

عثمانی (۱۳۹۴) در رساله خود حرکت فعل اصلی را در زبان کردی - سورانی معیار بررسی کرده است. تحلیل وی در مورد حرکت فعل اصلی این‌گونه است که فعل اصلی ابتدا به هسته گروه

فعلی کوچک و سپس به هسته گروه زمان یا گروه نمود کامل حرکت می‌کند. وی با پیروی از درزی و انوشه (۱۳۸۹) و انوشه (۱۳۹۴) شواهدی که برای تأیید ادعای خود ارائه می‌کند حذف گروه فعلی در ساخت‌های هم‌پایه ۱ و ساخت پرسش تأییدی ۲ است:

1). [3(a)] Karo dwene sew-ækæ=e xward-ø, bælam min [_{VP}] næ=m-xward-ø.⁹
Karo yesterday apple-DEF=3.SG eat.PAST.3.SG but I Neg=1.SG-eat.PST-1.SG

کارو دیروز سیب را خورد؛ ولی من نخوردم.

2). [5(b)] æwan film-ækæ=yan bini-ø, [_{VP}] næ=yan-bini-ø?
they film-DEF=3.SG see.PAST-3.SG Neg=3.SG-see.PST-3.SG

آن‌ها فیلم را دیدند، ندیدند؟

(عثمانی، ۱۳۹۴: ۶۸)

وی به این نکته اشاره می‌کند که فعل اصلی به‌منظور بازبینی مشخصه تعبیرناپذیر قوی به بیرون از گروه فعلی حرکت می‌کند. به همین دلیل است که بعد از فرایند حذف گروه فعلی، فعل اصلی در ساخت باقی می‌ماند. در ادامه، وی ساخت‌های کامل را نیز بررسی می‌کند و این‌گونه نتیجه می‌گیرد که در ساخت کامل فعل اصلی از گروه فعلی خارج می‌شود و به هسته گروه نمود کامل حرکت می‌کند. وی به این نکته اشاره می‌کند که بنا بر اصل اقتصاد، اشتقاق بهینه فعل این است که وقتی فعل اصلی به هسته گروه نمود حرکت می‌کند، در همان‌جا باقی می‌ماند و به بالاتر از آن حرکت نمی‌کند.

تحلیل وی درباره ساخت‌های استمراری این‌گونه است که گروه فراقکن استمراری را بر فراز گروه فعلی کوچک در نظر می‌گیرد. به گفته وی، تفاوت این فراقکن با فراقکن نمود کامل این است که هسته فراقکن استمراری خلاف هسته نمود کامل، پیشوند است. در نتیجه، هسته این فراقکن فاقد ارزش [uInfl:] است. بنابراین، در ساخت‌های استمراری خلاف ساخت‌های کامل خود هسته زمان و نه هسته گروه استمراری، مشخصه تصریف هسته گروه فعلی کوچک را ارزش‌گذاری می‌کند که در این‌صورت فعل اصلی در این ساخت‌ها به گروه زمان ارتقا می‌یابد.

درزی و انوشه (۱۳۸۹) حرکت فعل اصلی را در زبان فارسی در چارچوب برنامه کمینه‌گرا بررسی کرده‌اند. از منظر آن‌ها نیز فعل اصلی از درون گروه فعلی کوچک به گروه زمان یا گروه نمود کامل حرکت می‌کند. آن‌ها در این پژوهش شواهدی، از جمله جایگاه قیدهای گروه فعلی، حذف گروه فعلی، ساخت پرسش تأییدی و تعامل زمان با نمود کامل را در تأیید قوی بودن مشخصه

تصریف هسته گروه فعلی کوچک و به تبع آن حرکت فعل اصلی به هسته گروه زمان ارائه کرده‌اند.

حذف گروه فعلی در این میان یکی از شواهد قوی درزی و انوشه (۱۳۸۹) در تأیید حرکت گروه فعلی به هسته گروه زمان است. به گفته آن‌ها در زبان انگلیسی، چون فعل اصلی به هسته گروه زمان حرکت نمی‌کند، پس در فرایند حذف گروه فعلی در صورتی که فعل کمکی یا وجهی در جمله حضور نداشته باشد، با درج do مواجه خواهیم شد و فعل اصلی حذف خواهد شد. این در حالی است که در زبان فارسی به دلیل قوی بودن مشخصه تصریف قوی و به دنبال آن ارتقای فعل اصلی به هسته گروه زمان در صورت حذف گروه فعلی در ساختی مانند پاسخ کوتاه (مثال ۳) و جملات هم‌پایه (مثال ۴) فعل اصلی حذف نمی‌شود:

۳. [۲۹(الف)] چه کسی سهراب را دید؟ من [vp] دیدم.

۴. [۲۹(ب)] سهراب دیروز سارا را ندید؛ ولی من [vp] دیدم.

(همان: ۴۷)

درزی و انوشه (همان) با مقایسه زبان فارسی و انگلیسی به این نکته نیز اشاره می‌کنند که چون در زبان انگلیسی قید رخدادی که به گروه فعلی کوچک متصل است در میان فعل اصلی و کمکی قرار می‌گیرد، پس می‌توان گفت که فعل اصلی در گروه فعلی باقی می‌ماند؛ اما در زبان فارسی به این دلیل که قید رخدادی نمی‌تواند میان فعل کمکی و فعل اصلی قرار گیرد. آن‌ها در تأیید تحلیل خود مثال شماره ۵ را به شاهد آورده‌اند:

۵. [۳۶(الف)] سهراب دیروز سارا را دیده [در دانشگاه] بود.

(همان: ۵۱)

به باور نگارندگان می‌توان گفت که به این دلیل که گروه زمان و گروه فعلی در زبان فارسی هسته‌پایان است جایگاه قیده‌ها در این زبان نمی‌تواند معیاری برای حرکت فعل اصلی باشد؛ زیرا حتی در صورت ارتقای فعل اصلی به هسته گروه زمان و گذر از قیده‌های سطح گروه فعلی، این حرکت تظاهر بیرونی ندارد و تأثیری بر ترتیب واژه‌ها نمی‌گذارد. به بیانی دیگر، به دلیل هسته‌پایان بودن گروه زمان و گروه فعلی در زبان فارسی حرکت یا عدم حرکت فعل اصلی به هسته گروه زمان بر ترتیب خطی واژه‌ها تأثیر نمی‌گذارد.

۳. چارچوب نظری

این پژوهش جایگاه روساختی فعل اصلی را در زبان کردی - سنندجی بر پایه برنامه کمینه‌گرا نشان می‌دهد. برنامه کمینه‌گرا تداوم بدنه اصلی دستور زایشی است که در مقالات چامسکی (1991 1993) و سپس در کتاب وی (1995) دوباره انتشار یافت. دستور در این برنامه شامل دو بخش اصلی واژگان و نظام محاسباتی^{۱۱} است. نظام محاسباتی دربردارنده فرایندهایی از جمله ادغام^{۱۲} است که بر عناصر واژگانی اعمال می‌شود تا واحدهای نحوی بزرگ‌تری بسازد. فرایند ادغام با برقراری رابطه خواهری میان دو عنصر زمینه‌بازیبینی مشخصه‌ها را فراهم می‌آورد. واژگان دربردارنده مجموعه‌ای از مشخصه‌های نحوی، معنایی و آوایی است. مشخصه‌های نحوی ممکن است تعبیرپذیر یا تعبیرناپذیر باشند. نحو به مشخصه‌های تعبیرناپذیر حساس است به همین دلیل این مشخصه‌ها باید با همتای تعبیرپذیر خود در نحو بازیبینی و حذف شوند. نکته مهم این که بازیبینی مشخصه‌ها باید تحت رابطه خواهری، که تطابق^{۱۳} نام دارد، باشد. در صورتی که در فرایند اشتقاق نحوی همه مشخصه‌های نحوی تعبیرناپذیر بازیبینی شوند، به ساخت همگرا^{۱۴} منجر می‌شود و در صورتی که مشخصه‌ای تعبیرناپذیر بازیبینی نشود، ساخت ساقط^{۱۵} می‌شود. بنابراین، در سطح صورت آوایی یا صورت منطقی هیچ مشخصه تعبیرناپذیری نباید یافت شود تا ساختی خوش‌ساخت و همگرا باشد (همان: ۲۲۰).

نکته دیگری که ذکر آن در این پژوهش مهم است ماهیت انگیزه حرکت نحوی است. بر اساس چامسکی (همان) در واقع، می‌توان گفت که هر حرکتی در این برنامه باید انگیزه‌ای داشته باشد. مشخصه‌ها برانگیزاننده حرکت در اشتقاق نحوی هستند. گروه زمان مشخص‌هایی دارد که باید طی فرایند اشتقاق بازیبینی شوند. بنا بر آنچه گفته شد، به محض اینکه هسته گروه زمان وارد اشتقاق شد مشخصه‌های آن و مشخصه‌های متناظر آن در عناصر دیگر که در ساخت حضور دارند سبب حرکت می‌شوند. چامسکی (۱۹۹۳) در این میان، به مشخصه‌های قوی و ضعیف اشاره می‌کند که به باور وی مشخصه‌های قوی به محض اینکه وارد اشتقاق شدند باید بازیبینی شوند. در این پژوهش بر این باوریم که در زبان کردی - سنندجی مشخصه‌ای که انگیزه حرکت فعل اصلی است قوی است که به همین دلیل فعل اصلی از جایگاه اشتقاق در پایه آن به هسته گروه زمان حرکت می‌کند.

۴. روش تحقیق

روشی که این پژوهش در رسیدن به هدف خود درپیش می‌گیرد، روشی توصیفی - تحلیلی است. شواهد تجربی یا داده‌های زبانی که در این مقاله ذکر شده است بر مبنای آموزه‌های نظری تحلیل می‌شوند. شیوه استدلال نحوی در چنین پژوهشی به این صورت است که داده‌های زبانی بر اساس مقدمات و نتیجه‌گیری‌های نحوی تحلیل می‌شوند. داده‌های مورد مطالعه در این پژوهش برگرفته از زبان کردی - سورانی، گویش سنندجی است که در شهر سنندج به آن تکلم می‌شود. قضاوت درباره (غیر) دستوری بودن شواهد زبانی کردی - سنندجی، بر مبنای شم زبانی یکی از نگارندگان - که گویشور سنندجی است - تکیه شده است.

۴-۱. حرکت فعل اصلی از منظر نظام مطابقت قوی

همان‌طور که در بخش مقدمه ذکر شد، برای نشان دادن حرکت فعل اصلی از دو منظر می‌توان این پدیده را در زبان‌های مختلف بررسی کرد که در هر دو حرکت به منظور بازبینی مشخصه‌ها اتفاق می‌افتد. منظر نخست قائل شدن به نظام مطابقت قوی یا ضعیف بر مبنای دیدگاه پولاک (1989)، بلتی (1991) و چامسکی (1995) است که در آن گفته می‌شود که فعل اصلی در زبان‌هایی که دارای تصریف قوی هستند برای بازبینی مشخصه قوی به بیرون از جایگاه اشتقاق در پایه آن حرکت می‌کند. ارزش مشخصه‌ای که سبب تظاهر تصریف زمان بر روی افعال می‌شود ممکن است در زبان‌های مختلف قوی یا ضعیف باشد. بر مبنای این دیدگاه در فرایند بازبینی مشخصه‌ها مشخصه قوی باید با مشخصه بازبینی‌کننده در رابطه موضعی بازبینی و حذف شود. همان‌طور که در بخش پیشینه ذکر شد، پژوهشی که از منظر نظام مطابقت قوی و ضعیف صورت گرفته است ازسوی عثمانی (۱۳۹۴) در زبان کردی است. به باور وی در زبان کردی - که دارای مشخصه تصریف قوی است - فعل اصلی به بیرون گروه فعلی حرکت می‌کند و به هسته گروه زمان می‌رود. یکی از شواهدی که وی برای نشان دادن این حرکت نحوی به‌کار برده است حذف گروه فعلی است. وی با ارائه مثال ۶ از زبان کردی به این نکته اشاره می‌کند که خلاف زبان انگلیسی چون در بند دوم بعد از اعمال حذف، فعل اصلی در ساخت باقی می‌ماند، پس می‌توان گفت که قبل از اینکه گروه فعلی (VP) حذف شود فعل اصلی به بیرون گروه فعلی حرکت کرده است. بنابراین، جایگاه نهایی آن در هسته گروه زمان یا هسته گروه نمود کامل است:

- 6). [3(a)] Karo dwene sew-ækæ=e xward-ø, bæfam min
 Karo yesterday apple-DEF=3.SG eat.PST.3.SG but I
 [vP] næ=m-xward-ø.
 Neg=1.SG-eat.PST-1.SG

کارو دیروز سیب را خورد؛ ولی من نخوردم.

(عثمانی، ۱۳۹۴: ۶۴)

به گفته عثمانی (۱۳۹۴) تظاهر فعل اصلی بعد از اعمال حذف شاهدهی برای حرکت فعل اصلی به گروه زمان در این زبان هاست. این در حالی است که برای ساخت‌های هم‌پایه‌ای که در بند دوم آن بعد از اعمال حذف فعل اصلی حضور دارد، تحلیل‌های دیگری از جمله حذف گروه فعلی با ابقای فعل کوچک^{۱۵}، موضوع تهی^{۱۶} و حذف گروه اسمی یا گروه حرف تعریف^{۱۷} مطرح شده است. به‌طور خلاصه، می‌توان گفت که در این تحلیل‌ها باور بر این است که در ساخت هم‌پایه مذکور - که در بند دوم آن بعد از اعمال حذف فعل اصلی حضور دارد - آنچه حذف شده ممکن است حذف گروه فعلی بزرگ، حذف گروه اسمی باشد یا به‌طور کلی موضوع درونی فعل تهی باشد. در این خصوص از دیدگاه شفیع (۲۰۱۵) بهره می‌جویم. استدلال وی این است که در صورتی که ساختی وجود داشته باشد که در آن علاوه بر مفعول مستقیم، مفعول غیرمستقیم، جزء غیرفعلی محمول مرکب و قید نیز حذف شود نشان‌دهنده این است که سازه حذف‌شده بزرگ‌تر از گروه اسمی و گروه فعلی بزرگ است. بنابراین، با ارائه چنین ساختی می‌توان گفت که آنچه حذف شده است گروه فعلی کوچک و نه گروه اسمی یا گروه فعلی بزرگ است. در مثال شماره ۷ به بررسی این آزمون در زبان کردی - سنندجی می‌پردازیم:

- 7). Žila dwekæ ræfeq-æk-an-i bo memeani da'wæt
 Žila yesterday friend-DEF-PL=CL.3.SG to party invitation
 kird, wæle min dwekæ - Ræfeq-æk-an-im -do.PST.3.SG, but I
 yesterday friend-DEF-PL=1.SG
 bo memeani da'wæt næ=m-kird.
 to-party invitation NEG=CL-do.PST.3.SG

«ژیلا دیروز دوستانش را به مهمونی دعوت کرد، ولی من دیروز دوستانم را به مهمانی دعوت نکردم».

در مثال شماره ۷ - همان‌طور که مشاهده می‌شود - مفعول مستقیم ræfeq-æk-an-i به معنی «دوستانش»، مفعول غیرمستقیم bo memeani به معنی «به مهمانی»، جزء غیرفعلی محمول مرکب da'wæt به معنی «دعوت» نیز حذف شده است و قید dwekæ به معنی «دیروز» -

که به گروه فعلی بزرگ متصل شده است - حذف شده است. بنابراین، می‌توان گفت که سازه‌ای که حذف شده است بزرگ‌تر از گروه اسمی و گروه فعلی بزرگ حذف‌شده است؛ در نتیجه آنچه در این ساخت حذف شده است، گروه فعلی کوچک است.

درخصوص موضوع تهی بودن فعل نیز می‌توان به عثمانی (در دست بررسی) اشاره کرد که با توجه به اینکه نمی‌توان در زبان کردی - سنندجی موضوع درونی فعل را حذف کرد، پس می‌توان گفت که موضوع تهی نیست. در زبان کردی - سنندجی حتی اگر موضوع درونی فعل در جمله حضور نداشته باشد به‌جای آن یک واژه‌بست ضمیری مفعول در جمله هست، در غیر این-صورت جمله غیردستوری می‌شود. بنابراین، به این تعمیم کلی می‌توان دست یافت که واژه‌بست‌های ضمیری مفعولی در زبان کردی - سنندجی دقیقاً همانند ضمائر مفعولی هستند که در توزیع تکمیلی با مفعول هستند و مفعول در جمله باید حضور داشته باشد. بنابراین، نمی‌توان به موضوع تهی بودن در ساخت‌های هم‌پایه‌ای - که در بند دوم آن فعل اصلی بعد از اعمال حذف حضور دارد - قائل به موضوع تهی باشیم و بر این باوریم که در آن حذف گروه فعلی رخ داده است. بر مبنای بررسی‌هایی که در این بخش در مقابل تحلیل‌های صورت‌گرفته درخصوص حذف گروه فعلی مطرح شد، نتیجه می‌گیریم که در زبان کردی - سنندجی قائل به حذف گروه فعلی کوچک هستیم. بنابراین، همچنان بر این باوریم که تظاهر فعل اصلی بعد از اعمال حذف شاهدهی برای حرکت فعل اصلی به گروه زمان در این زبان‌هاست.

در آخر، ذکر این نکته مهم است که با نشان دادن حذف گروه فعلی بزرگ نمی‌توان گفت که استدلال قطعی برای عدم حرکت فعل اصلی به گروه زمان مطرح شده است. برای مثال، گلدبرگ^{۱۸} (2005) با بررسی بعضی از زبان‌های دارای ارتقا فعل، از جمله عبری، ایرلندی و سواحیلی نشان می‌دهد که حذفی که در این زبان‌ها رخ می‌دهد از نوع حذف گروه فعلی بزرگ به‌شمار می‌رود؛ اما به این صورت است که بعد از اینکه گروه فعلی بزرگ حذف شد فعل اصلی در حرکت بعدی از هسته گروه فعلی کوچک به یک گروه نقش‌نما بالایی ارتقا می‌یابد. بنابراین، ممکن است در زبان فارسی هم با قائل شدن به حذف گروه فعلی بزرگ در گام بعدی فعل اصلی می‌تواند به هسته گروه زمان ارتقا یابد. بنابراین، حذف نشدن گروه فعلی کوچک نمی‌تواند استدلال قطعی برای حضور فعل اصلی در هسته آن باشد.

۴-۲. حرکت فعل اصلی از منظر نظام تصریف دوجزئی

بوبالیک و ترنسن (۱۹۹۸) شواهد دیگری را غیر از حذف گروه فعلی درمورد حرکت فعل اصلی ارائه کرده‌اند که در این بخش برای بررسی صحت ادعای خود مبنی بر حرکت فعل اصلی بررسی می‌شود. بوبالیک و ترنسن (۱۹۹۸) بر این باورند که جایگاه‌های روساختی مختلف فعل اصلی در زبان‌های مختلف حاکی از تفاوت در ساختار گروهی جملات است که می‌توان گفت به دلیل تفاوت‌های پارامتری زبان‌هاست. در این دیدگاه فرافکن‌های نقشی‌ای که در بالای گروه فعلی وجود دارند در زبان‌های مختلف متفاوت هستند. چامسکی (۱۹۸۶) دو گره تصریف IP و و متمم‌نما CP را به ترتیب جانشین S و S' کرد، پولاک (۱۹۸۹) و بعدها چامسکی (۱۹۹۱) نیز دو گره زمان TP و مطابقه AgtP را جانشین گره تصریف IP کردند.^{۱۹} گروه تصریف حاوی مشخصه‌های صرفی زمان و مطابقه است. ترنسن (۱۹۹۶) به این مطلب اشاره می‌کند که در کل بحث برتری یک دیدگاه نسبت به دیگری مطرح نیست، می‌توان گفت که این مسئله مربوط به پارامترهاست. بوبالیک و ترنسن (۱۹۹۸) با مینا قرار دادن شرط کمینه - که بر اساس آن تمام عملیات دستوری باید در قلمرو خود انجام شود - پیش‌بینی می‌کنند که در زبان‌هایی که فرافکنی دوجزئی گروه زمان و گروه مطابقه دارند، ارتقای فعل اجباری است، در حالی که در زبان‌هایی که گروه مطابقه را ندارند و فقط گروه تصریف را دارا هستند فعل اصلی در جای خود باقی می‌ماند. بوبالیک و ترنسن (۱۹۹۸) در تأیید ادعای خود شواهدی را برای قائل شدن به تصریف دو گانه در بعضی از زبان‌ها ارائه می‌کنند که در ادامه دو مورد از آن‌ها در زبان کردی بررسی می‌شود. شاهد اول آن‌ها این است که در زبان‌هایی که دارای فرافکنی دوجزئی گروه تصریف هستند لزوماً مشخص‌گرهای بیشتری نسبت به زبان‌هایی که دارای تصریف ساده هستند دارند. بنابراین، این زبان‌ها باید برای مثال دارای پدیده‌هایی چون جابه‌جایی مفعول باشند؛ زیرا در آن جابه‌جایی مفعول بر فراز عناصری مثل قیده‌های خاص، عنصر نفی یا سورهای شناور است که در سمت چپ لبه گروه فعلی است. آن‌ها با استناد به چامسکی (۱۹۹۱) می‌گویند جایگاه مشخص-گرهای گروه مطابقه باید جایگاه بازبینی مشخصه‌های فاعل و مفعول باشد.

راسخ‌مهند (۱۳۸۳) بر این باور است که در زبان فارسی جابه‌جایی مفعول وجود دارد. بسته به مشخص بودن یا نامشخص بودن مفعول دو جایگاه متفاوت را می‌توان برای مفعول در نظر گرفت. در زبان فارسی علامت مشخص‌بودگی^{۲۰} «را» است که به اعتبار آن می‌توان به راحتی

جابه‌جایی مفعول را نشان داد. مفعول مستقیم در زبان فارسی بیشتر اوقات همراه «را» ذکر می‌شود که پرداختن به جزئیات آن خارج از مجال این مقاله است (رک: دبیرمقدم، ۱۳۶۹). راسخ-مهند (۱۳۸۳) بر این باور است که مثال شماره ۸ جمله بی‌نشان در زبان فارسی است که در مثال شماره ۹ پدیده قلب نحوی مفعول غیرمستقیم را به قبل از مفعول مستقیم حرکت داده است و همچنین، وی به بایلین^{۲۱} (۱۹۹۹) و سکرینا^{۲۲} (۱۹۹۷) اشاره می‌کند که این پدیده را جابه‌جایی مفعول می‌خوانند:

۸. [(۱) الف] من کتاب را به آریا دادم.

۹. [(۱) ب] من به آریا کتاب را دادم.

(راسخ‌مهند، ۱۳۸۳: ۵۷)

کریمی (۲۰۰۵) نیز بر این باور است که در زبان فارسی جابه‌جایی مفعول وجود دارد که در نتیجه آن مفعول مشخص جابه‌جا می‌شود. با توجه به اینکه پدیده قلب نحوی در زبان فارسی و کردی بسیار گسترده است، پرسشی که ممکن است در این قسمت مطرح شود این است که آیا جابه‌جایی مفعول همان قلب نحوی^{۲۳} است؟ در جواب این پرسش می‌توان گفت که دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. وینکر^{۲۴} (۲۰۰۶) می‌گوید که تفاوت‌هایی بین این دو وجود دارد. وی با ارائه داده‌هایی از زبان‌های اسکاندیناوی جابه‌جایی مفعول را نشان می‌دهد، بروخوس^{۲۵} (۲۰۰۸) با بررسی این پدیده در زبان‌های آلمانی ادعا می‌کند که جابه‌جایی مفعول فقط به زبان‌های اسکاندیناوی محدود نیست و یک نوع قلب نحوی است که در زبان‌های هلندی و آلمانی نیز مشاهده می‌شود. به گفته وینکر (۲۰۰۶) شباهت این دو این است که در هر دو، گروه اسمی از جایگاهی درون گروه فعلی به جایگاهی بیرون از گروه فعلی در درون یک بند حرکت می‌کند. وینکر (۲۰۰۶) به تعمیم هلمبرگ^{۲۶} (۱۹۸۶: ۱۷۶) اشاره می‌کند که طبق آن وقتی که جابه‌جایی مفعول رخ می‌دهد باید مفعول از سوی حاکم یا عنصر حالت‌دهنده حاکمیت شود؛ زیرا در غیر این صورت حالت مفعول با رد گروه اسمی نمی‌تواند اقناع شود. این دیدگاه هم‌سو با دیدگاه چامسکی (۱۹۹۱) است که طبق آن انگیزه حرکت مفعول دریافت حالت است. بنابراین، وینکر (۲۰۰۶) یکی از تفاوت‌های جابه‌جایی مفعول و قلب نحوی را این می‌داند که لازمه اینکه جابه‌جایی مفعول رخ دهد این است که فعل اصلی باید به بیرون گروه فعلی حرکت کند.

همان‌طور که گفته شد در زبان فارسی علامت مشخص‌بودگی «را» است که از روی آن

می‌توان به راحتی جابه‌جایی مفعول را نشان داد؛ اما در زبان کردی چنین عنصری وجود ندارد. بنابراین، باید از تحلیل‌های دیگر در خصوص جابه‌جایی مفعول بهره گرفت. باشکوویچ^{۲۷} (2004) بر این باور است که در زبان‌های ایسلندی که مفعول معین به بیرون گروه فعلی حرکت می‌کند با پدیده جابه‌جایی مفعول مواجه هستیم. مثالی که وی به آن اشاره می‌کند این است:

30). [1] Halldór las bækurnar_i [vp dkki [vp t_i]].
Halldór read the-books not
'Halldór didn't read the books.'

31). [2] Halldór las bækurnar_i [vp allar t_i].
Halldór read the-books all
'Halldór read all the books.'

(Bošković, 2004:101)

در مثال شماره ۱۰ مفعول bækurnar به معنی «کتاب‌ها» به بیرون گروه فعلی حرکت کرده، در حالی که سور allar به معنی «همه» در درون گروه فعلی شناور باقی مانده است. به نظر می‌رسد که این مثال قابل تعمیم به زبان کردی باشد. در مثال شماره ۱۱ gišt به معنی «همه» سور است که در گروه فعلی قرار دارد، در جمله شماره ۱۲ این سور در درون گروه فعلی شناور باقی مانده است:

11). Noža [vp gišt kitew-ækæ=i] xwend-Ø
Noža all book-DEF=CL.3.SG read.PST.3.SG

«نوژا همه کتاب را خواند.»

12). Noža kitew-ækæ [vp gišt=i] xwend-Ø
Noža book-DEF all=CL.3.SG read.PST.3.SG

«نوژا همه کتاب را خواند.»

در مثال شماره ۱۲، می‌توان گفت که مفعول به بیرون گروه فعلی حرکت کرده است. همان‌طور که مشاهده کردیم، در این بخش با ارائه مثال‌هایی از زبان کردی نشان دادیم که در این زبان جابه‌جایی مفعول وجود دارد. هم‌سو با دیدگاه بوبالیک و ترنس (1998) این امر حاکی از آن است که در این زبان مشخص‌گرهای بیشتری در حاشیه چپ گروه فعلی مورد نیاز است. بنابراین، می‌توان گفت که در زبان کردی به تصریف دوجزئی می‌توان قائل بود که این امر شاهدهی برای حرکت فعل به بیرون از جایگاه خود است.

شاهد دوم بوبالیک و ترنس (1998) مربوط می‌شود به مطالعاتی که بوبالیک (1997)، بوبالیک و یوناس^{۲۸} (1996)، ترنس (1996) انجام داده‌اند. بنابراین، در این مطالعات دسته‌ای از

همبستگی‌های نحوی - صرفی در مورد حضور یا عدم حضور گروه مطابقه از جمله حضور چندین وند تصریفی بر روی فعل اصلی پیشنهاد شده است. به باور آن‌ها فعل اصلی فقط در زبان‌هایی که دارای تصریف دوجزئی هستند می‌تواند دارای تکواژهای جداگانه‌ای برای زمان و مطابقه باشد که به‌طور هم‌زمان بر روی آن‌ها ظاهر شود. بوبالیک و ترنسن (1998) بر این باورند که فعل اصلی در جملات دارای تصریف ساده فقط یک وند بر روی ستاک خود دارد، در حالی که در جملاتی که دارای تصریف دوجزئی هستند، فعل اصلی برای مطابقه و زمان دارای وندهای جداگانه‌ای است. این پیش‌بینی مورد انتظار است؛ زیرا زبان‌های دارای تصریف ساده فقط یک هسته تصریف یا میزبان برای بازبینی دارند، در حالی که زبان‌های دارای تصریف دوجزئی بیشتر از یک هسته تصریف برای بازبینی دارند. آن‌ها با مقایسه تصریف در زبان انگلیسی و ایسلندی نشان می‌دهند که زبان ایسلندی برای تصریف زمان و مطابقه از دو تکواژ مجزا استفاده می‌کند که این دو تکواژ می‌توانند به‌طور هم‌زمان بر روی فعل اصلی ظاهر شوند، در حالی که در انگلیسی با اینکه زمان و مطابقه از سوی تکواژهای مجزایی نشان داده می‌شوند؛ ولی هرگز هر دو به‌طور هم‌زمان بر روی فعل اصلی ظاهر نمی‌شوند:

Icelandic: kasta 'to throw'		English: 'tremble'		
	Present	past		
1 psn Sg	kasta	kasta - ði	tremble	tremble - d
2 psn Sg	kasta - r	kasta - ði -r	tremble	tremble - d
3 psn Sg	kasta - r	kasta - ði	tremble - s	tremble - d
(*tremble-d-s)				
1 psn PL	köst - um	köstu - ðu-m	tremble	tremble - d
2 psn PL	kast - ið	köstu - ðu-ð	tremble	tremble - d
3 psn PL	kast - a	köstu - ðu	tremble	tremble - d

(Bobaljik, & Thráinsson, 1998: 59)

همان‌طور که می‌بینیم، در زبان انگلیسی در صورتی که تکواژ گذشته -ed و تکواژ سوم شخص مفرد مطابقه -s هم‌زمان بر روی فعل اصلی ظاهر شود ساخت غیردستوری خواهد بود، در حالی که در ایسلندی برای مثال در «köstu -ðu-ð» در آن به‌ترتیب تکواژ زمان گذشته -ðu و سپس تکواژ مطابقه -ð به‌طور هم‌زمان بر روی فعل اصلی ظاهر شده است. بنابراین، پیش‌بینی می‌کنیم که در زبان کردی در صورتی که تکواژهای مجزایی برای زمان و مطابقه وجود داشته باشد و به‌طور هم‌زمان بتواند بر روی فعل اصلی ظاهر شود می‌توان گفت که دارای تصریف دوجزئی بوده و به‌تبع فعل اصلی اجباراً به گروه مطابقه ارتقا می‌یابد. با بررسی داده‌های کردی -

سنندجی درمی‌یابیم که در زبان کردی در زمان حال تکواژ جداگانه‌ای برای زمان وجود ندارد، در حالی که در زمان گذشته تکواژ زمان گذشته وجود دارد. برای مثال، در مثال‌های که آورده می‌شود، به ترتیب می‌توان به تکواژه‌های $-t$ ، $-d$ ، $-i$ ، $-u$ اشاره کرد:

34). $xis-t=yi=man$
throw-PST=CL.3.SG=CL.1.PL

«ما آن (توپ) را انداختیم.»

35). $Bir-d=yan=man$
Take-PST=CL.3.PL=CL.1.PL

«ما آن‌ها را بردیم.»

36). $bir-i=yan=man$
cut.PST=CL.3.PL=CL.1.PL

«ما آن (شاخه)ها را بریدیم.»

37). $\check{C}-u=in$
Go.PST-3.PL

«رفتیم.»

همان‌طور که در مثال‌های ذکرشده مشاهده می‌شود، برای مثال در $xis-t=yi=man$ بعد از فعل xis به معنی «انداختن»، به ترتیب تکواژ گذشته $-t$ ، واژه‌بست $=yi$ - که در ارجاع متقابل با مفعول است و واژه‌بست $=man$ - که در ارجاع متقابل با فاعل است - به‌طور هم‌زمان بر روی فعل اصلی ظاهر شده است. بنابراین، با توجه به همبستگی صرف و نحو در این رویکرد می‌توان گفت که در زبان کردی - سنندجی می‌توان قائل به تصریف دوجزئی و به تبع حرکت فعل اصلی به بیرون از جایگاه اشتقاق در پایه آن بود.

نکته مهم این است که در رویکردهای قبلی آنچه مدنظر بود برای قائل شدن به حرکت فعل نظام مطابقت قوی یا ضعیف بود، در حالی که در این رویکرد آنچه مهم است، حضور هم‌زمان دو تکواژ مطابقت و زمان است که بیانگر وجود هسته‌های بیشتر و به تبع قائل شدن به تصریف دوجزئی و حرکت فعل اصلی است. در واقع در این دیدگاه آن‌ها درصدد این هستند که تناظر یک-به‌یک را بین هسته‌های نحوی و تکواژها ایجاد کنند که این امر شاهدهی برای قائل شدن به تصریف دوجزئی و به تبع آن حرکت فعل اصلی به بیرون از گروه فعلی است.

۵. نتیجه

در پژوهش حاضر حرکت فعل اصلی در زبان کردی - سنندجی بررسی شد. برای نیل به این مهم، داده‌های زبان کردی - سنندجی را از دو منظر نظام تصریف قوی یا ضعیف و نظام تصریف دوجزئی بررسی کردیم. برای بررسی حرکت فعل اصلی از منظر نظام تصریف یا قوی آزمون حذف گروه فعلی مطرح شد. در این میان به تحلیل‌هایی از جمله (۱) حذف گروه فعلی با ابقای فعل کوچک، (۲) موضوع تهی و (۳) حذف گروه اسمی یا گروه حرف تعریف متفاوتی که درخصوص حذف گروه فعلی در زبان فارسی مطرح شده بود اشاره کردیم، به این دلیل که داده‌های زبان فارسی منطبق با الگوی زبان کردی است. در ادامه، نشان دادیم که آنچه در زبان کردی رخ می‌دهد حذف گروه فعلی کوچک است. بنابراین، از آزمون حذف گروه فعلی کوچک در زبان کردی - سنندجی برای نشان دادن حرکت فعل اصلی بهره جستیم. همچنین، حرکت فعل اصلی از منظر نظام تصریف دوجزئی بر مبنای دیدگاه بوبالیک و ترنسن (1998) بررسی شد. در این دیدگاه نیز با استفاده از آزمون‌های جابه‌جایی مفعول و حضور تکیه‌های مجزای زمان و مطابقت بر روی فعل نشان دادیم که زبان کردی - سنندجی دارای تصریف دوجزئی و به تبع حرکت فعل اصلی است. بنابراین، در پاسخ به مسئله‌ای که در آغاز این پژوهش مطرح شد، می‌توان گفت که جایگاه روساختی فعل اصلی در زبان کردی - سنندجی هسته گروه زمان است.

۶. پی‌نوشت‌ها

1. Pollock
2. Belletti
3. Split IP
4. Bobaljik
5. Thráinsson
6. Simple IP
7. Agr-phrase
8. Object shift
9. آوانگاری، معنی تکیه‌ها و ترجمه مثال‌هایی که از دیگران نقل شده است مطابق با مقاله اصلی است.
10. Computational system
11. Merge
12. Agreement
13. Converge
14. Crash

15. V-stranding VP Ellipsis
16. Null argument
17. DP / NP Ellipsis
18. Goldberg

۱۹. البته باید به این نکته توجه کرد که اخیراً در برنامه کمینه‌گرا منظور از گروه زمان TP همان گروه تصریف است که مشخصات زمان و مطابقه را در هسته خود دارد.

20. Specificity
21. Bailyn
22. Sekerina
23. Scrambling
24. Vinker
25. Broekhuis
26. Holmberg¹
27. Bošković
28. Jonas

Appendix: List of Standard Abbreviations

1 first person	2 second person	3 third person
DEF definite	GEN genitive	CL clitic
NEG negation	OBJ object	OBL oblique
PL plural	POSS possessive	PST past
IMPREF imperfective	SG singular	= boarder for clitic

۷. منابع

- انوشه، مزدک (۱۳۹۴). «مسئله مجهول در زبان فارسی: رویکردی کمینه‌گرا». *پژوهش‌های زبانی*، س ۶، ش ۱، صص ۱ - ۲۰.
- دبیرمقدم، محمد (۱۳۶۹). «پیرامون "را" در زبان فارسی». *زبان‌شناسی*، س ۵، ش ۱، صص ۲ - ۶۰.
- درزی، علی و مزدک انوشه (۱۳۸۹). «حرکت فعل اصلی در زبان فارسی، رویکردی کمینه‌گرا». *زبان‌پژوهی*، ش ۲ (۳)، صص ۲۱ - ۵۵.
- عثمانی، تحسین (۱۳۹۴). *حرکت فعل در زبان کردی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته زبان‌شناسی. دانشگاه تهران.
- عثمانی، مژگان (۱۳۹۷). *بررسی گام‌ها در ساخت جملات زبان کردی: تحلیلی نحوی و معنایی*. رساله دکتری. رشته زبان‌شناسی. دانشگاه تربیت مدرس.

- راسخ‌مهند، محمد (۱۳۸۳). «جایگاه مفعول مستقیم در فارسی». *نامه فرهنگستان*. ش ۲۴. صص ۵۶ - ۶۷.

References:

- Anosheh, M. (2015). "Passive structure in Persian: A minimalist approach." *Linguistic Research* (Vol 6). 1. Pp :1-20.[In Persian].
- Bailyn, J. (1999). "On scrambling: a reply to Bošković and Takahasi." *Linguistic Inquiry*. 30. Pp:825-831.
- Belletti, A. (1991). *Generalized verb movement*. Turin: Rosenberg & Sellier.
- Bobaljik, J. D. (1997). "If the head fits ....' On the morphological determination of Germanic syntax." *Linguistics*. 35(6). Pp : 1029-1056.
- Bobaljik, J. D., & Jonas, D. (1996). "Subject positions and the roles of TP." *Linguistic inquiry*. Pp : 195-236.
- Bobaljik, J. D. & Thráinsson, H. (1998). "Two heads aren't always better than one." *Syntax*. 1(1). Pp: 37-71.
- Bošković, Ž. (2004). "Object shift and the clause/PP parallelism hypothesis." In *Proceedings of the 23rd West Coast Conference on Formal Linguistics* (pp. 101-114).
- Broekhuis, H. (2008). *Derivations and evaluations: object shift in the Germanic languages* (Vol. 97). Walter de Gruyter.
- Chomsky, N. (1986). *Barriers*. Cambridge. Mass: MIT Press.
- Chomsky, N. (1991). "Some notes on economy of derivation and representation. *Anuario del Seminario de Filología Vasca*". *Julio de Urquijo*. Pp : 53-82.
- Chomsky, N. (1993). "A minimalist program for linguistic theory". In K. Hale and S. J. Keyser, eds., *The View from Building 20*. Cambridge. MA: MIT Press. 1-52. (Reprinted in Chomsky (1995).Pp: 167-217.
- Chomsky, N. (1995). *The minimalist program*. Cambridge. Mass: MIT Press.
- Dabir-Moghaddam, M. (1990). "About 'rā'in Persian Language". *Studies in*

- Persian". *Linguistics*. Vol. 5. No.1. Pp: 81-148 .[In Persian].
- Darzi, A. & Anosheh. M. (2011). "The main verb movement in Persian: A minimalist approach". *Linguistic Research*. (Vol. 2). 3. Pp: 21-55. [In Persian].
  - Goldberg, L. (2005). *Verb-Stranding VP Ellipsis: A cross-linguistic study*. Ph. D dissertation. McGill University. Montreal.
  - Holmberg, A. (1986). *Word order and syntactic features in the Scandinavian languages and English*. PhD dissertation. University of Stockholm.
  - Karimi, S. (2005). *A minimalist approach to scrambling: Evidence from Persian*. Berlin: Mouton de Gruyter.
  - Osmani, M. (In prep). *The Study of Phases in the Structure of Kurdish Sentences: A Syntactic and Semantic Analysis*. PhD dissertation. Linguistics. Tarbiat Modares University. [In Persian].
  - Osmani, T (2015). *Verb Movement in Kurdish*. M.A Thesis. Linguistics. Tehran University. [In Persian].
  - Pollock, J. Y. (1989). "Verb movement, Universal Grammar, and the structure of IP". *Linguistic Inquiry*. 20(3). Pp: 365-424.
  - Rasekh-Mahand, M. (2004) "Direct object position in Persian". *Persian Academy Journal*. 24:56- 67. [In Persian].
  - Sekerina, I. (1997). *The syntax and processing of scrambling constructions in Russian*. Unpublished Ph D dissertation, University of New York.
  - Sekerina, I. (1997). "The syntax and processing of scrambling constructions in Russian." Unpublished Ph. D dissertation. University of New York.
  - Shafiei ILkhechy, N. (2015). "Ellipsis in Persian complex predicates: VVPE or something else." *In Annual Conference of the Canadian Linguistic Association*.
  - Shafiei ILkhechy, N. (2015). "Ellipsis in Persian complex predicates: VVPE or something else." *In Annual Conference of the Canadian Linguistic Association*.
  - Thráinsson, H. (1996). "On the (non-) universality of functional projections." *Minimal ideas*, ed. W. Abraham, S.D. Epstein, H. Thráinsson & C. J.W. Zwart. 253-

81. Amsterdam: Benjamins.

- Thráinsson, H. (1996). "On the (non-) universality of functional projections." Minimal ideas, ed. W. Abraham, S.D. Epstein, H. Thráinsson & C. J.W. Zwart, 253-81. Amsterdam: Benjamins.
- Vinker, S. (2006). "Object Shift". In The Blackwell companion to Syntax." eds. Martin Everaert & Henk van Riemsdijk. Oxford: Blackwell.
- Vinker, S. (2006). "Object Shift". In The Blackwell companion to Syntax." eds. Martin Everaert & Henk van Riemsdijk. Oxford: Blackwell.